

Aan Provinciale Staten

Onderwerp:

Uitkomsten BO Leefomgeving en BO MIRT Zuidwest Nederland en BO MIRT Goederenvervoer Corridors 2024

Geachte Statenleden,

Op 6 november 2024 vonden het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) en het Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (BO MIRT) plaats voor landsdeel Zuidwest Nederland (Zuid-Holland en Zeeland). Daarnaast vond diezelfde dag het landelijke BO MIRT Goederenvervoer Corridors (GVC) plaats. Met deze brief informeren we u op hoofdlijnen over de regionale inbreng en de uitkomsten van deze bestuurlijke overleggen.

Ter informatie ontvangt u bijgaand twee Kamerbrieven. Met de eerste brief informeert de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) de Tweede Kamer over de uitkomsten van de Bestuurlijke Overleggen Leefomgeving (bijlage 1). In de bijbehorende afsprakenlijst (bijlage 2) zijn per landsdeel de besluiten opgenomen, waaronder die voor Zuid-Holland in landsdeel Zuidwest. De tweede brief betreft de voortgangsbrief MIRT (bijlage 3). Hiermee informeren de minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) en de staatssecretaris van Openbaar Vervoer en Milieu (OVM) de Tweede Kamer over de uitkomsten van de Bestuurlijke Overleggen MIRT. Ook bij deze brief zit een bijlage met daarin de genomen besluiten (bijlage 4).

In de landsdelige overleggen BOL en BO MIRT Zuidwest participeren we met een regiodelegatie. Naast de gedeputeerden Weverling, Koning en Zevenbergen maakten wethouders vanuit Den Haag, Rotterdam, de MRDH en de Verstedelijkingsalliantie deel uit van de Zuid-Hollandse delegatie. Vanuit Zeeland namen twee gedeputeerden deel.

Kernboodschap: bestaande afspraken realiseren

De regiodelegatie is beide overleggen ingegaan met dezelfde kernboodschap: we bouwen voort op bestaande afspraken en op projecten die we als Rijk en regio al in gang hebben gezet. Die gaan we realiseren en daar hebben Rijk en regio elkaar voor nodig.

BO Leefomgeving

Nota Ruimte en ruimtelijk arrangement

De minister van VRO heeft in het BOL een toelichting gegeven op de totstandkoming van de Nota Ruimte en de ruimtelijke arrangementen Rijk-provincie. De ambitie is om nog vóór de zomer van 2025 een ontwerp-Nota Ruimte te publiceren. Parallel hieraan werken Rijk en provincie aan een ruimtelijk arrangement; besluitvorming over wat zo'n arrangement inhoudt vindt half december plaats in een overleg van het Rijk met de koepelorganisaties. Vaststelling van het ruimtelijk arrangement is voorzien tijdens het volgende BO Leefomgeving, in juni 2025.

Integrale ruimtelijke afwegingen en keuzes

Veel ambities hebben ruimtelijke consequenties en die zullen in samenhang moeten worden afgewogen. Vanuit de regio is ingebracht dat we het heel belangrijk vinden dat we tot integrale ruimtelijke keuzes komen en dat samenwerking daarin echt nodig is. Zowel met de verschillende departementen en beleidsdomeinen als met de verschillende overheden.

De zorg is geuit of ruimtelijke keuzes die departementaal worden gemaakt, ook op nationaal niveau goed integraal worden afgewogen en landen in de Nota Ruimte. Of dat het sectoraal als opgave naar de regio wordt overgenomen, zoals dat bijvoorbeeld lijkt te gebeuren voor defensie. De minister heeft hierop aangegeven dat ze zich ervan bewust is dat een keuze voor het één betekent dat een keuze voor het ander dan niet meer kan. Ze heeft daarbij benoemd dat ruimte voor defensie heel belangrijk is maar niet leidend. Ruimte voor defensie vraagt ook om afstemming en afweging ten opzichte van andere opgaven die ook belangrijk zijn, zoals voor energie. Over energie is met het Rijk afgesproken om tot nadere (proces)afspraken te komen wat betreft ruimte voor het energiesysteem.

Randvoorwaarden en instrumenten

Vanuit de regio is benoemd dat we urgentie voelen voor de realisatie van opgaven, waarmee we werken aan een toekomstbestendig Nederland en Zuid-Holland. Naast integraliteit is het daarvoor ook nodig om samen te werken aan de benodigde randvoorwaarden; denk daarbij aan zaken zoals netcongestie, bereikbaarheid en drinkwater. Ook hebben we instrumenten nodig om te kunnen sturen op kwaliteit, gezondheid, klimaatbestendigheid en veiligheid. Rijk en regio hebben afgesproken om daarvoor gezamenlijk instrumentarium te verkennen, onder meer voor gezonde stedelijke ontwikkeling en groen in en om de stad. Naast de inzet van middelen gaat het daarbij bijvoorbeeld over het aanpassen van wet- en regelgeving gericht op kwaliteitsversterking.

NOVEX-gebieden

In het BOL is ook gesproken over het vergroten van de uitvoeringskracht. Daarbij hebben we de zorg geuit dat voor de uitvoeringsprogramma's van de NOVEX-gebieden nog geen middelen beschikbaar zijn. Ook als er minder overheidsgeld beschikbaar is, kunnen we wellicht wel een groen- en/of gebiedsfonds oprichten, waarin we bestaande middelen bundelen. We hebben bij de minister van VRO aangegeven dat we dit soort opties graag samen met het Rijk verder verkennen.

Voor NOVEX-gebied Zuidelijke Randstad is een Uitvoeringsagenda 1.0 vastgesteld, met daarin vier hoofdpogaven voor de komende periode:

- 1 - groene, klimaatadaptieve en gezonde verstedelijking;
- 2 - de toekomst van de metropool;
- 3 - instrumentarium voor gebiedsontwikkeling;
- 4 - blijven inzetten op het behalen van onze doelen m.b.t. verstedelijking en mobiliteit.

Rijk en regionale partijen hebben afgesproken om een gezamenlijke investeringsstrategie te maken, met een afweegkader voor de prioritering en uitvoering van de (al beoogde en nieuwe) projecten van het groenblauwe netwerk van de Zuidelijke Randstad. Afspraak is dat alle partijen – Rijk, provincie, waterschappen en gemeenten – hierin naar vermogen mee doen. Deze afspraak is gemaakt in het BO NOVEX Zuidelijke Randstad en bevestigd op het BOL.

Voor NOVEX-gebied Rotterdamse Haven is afgesproken om voor de zomer van 2025 een uitvoeringsagenda vast te stellen. Rijk en regionale partijen streven ernaar om dan gelijktijdig ook een gezamenlijke investeringsagenda vast te stellen, waarin de programmering van de opgaven zal worden voorzien van benodigde, reeds beschikbare en nog te vinden middelen.

Rijksmiddelen voor woningbouw

De minister van VRO heeft aangegeven dat het Rijk bij de Woontop (11 december 2024) zal ingaan op de specifieke uitgangspunten en criteria voor de inzet van de gereserveerde rijksmiddelen voor nieuwe woningen en de ontsluiting daarvan. Hierbij gaat het om € 5 miljard die is gereserveerd voor het stimuleren van woningbouw en € 2,5 miljard om (nieuwe) woningbouw te ontsluiten. Het Rijk heeft alle regio's gevraagd om nieuwe of aanvullende projecten voor te stellen. Tijdens het BOL is door de minister ook aangegeven dat in het proces van de Nota Ruimte de keuze wordt gemaakt voor extra grootschalige woningbouwgebieden, met daarbinnen één of meerdere woningbouwlocaties. Wij hebben aangegeven dat de focus nu vooral moet liggen op de realisatie van al bestaande woningbouwplannen en -afspraken (tot 2030) en de daarbij horende mobiliteits-investeringen.

Woningbouwvoorwaarden en nieuwe werkwijze soortenbescherming

Van de woningbouwopgave 2022-2030 hebben we nu in Zuid-Holland inmiddels meer dan 50.000 woningen gerealiseerd. Gelet op onze recent verhoogde opgave van 247.896 woningen betekent dat ook dat we er nog veel moeten, en dat vraagt om blijvende actie op woningbouwvoorwaarden zoals geluid, mobiliteit en het versnellen van procedures. Alleen samen kunnen we die randvoorwaarden op orde te krijgen; daar willen we ook op de Woontop aandacht voor vragen. Een voorbeeld van die versnelling van procedures waar we nu mee bezig zijn is een nieuwe werkwijze voor de soortenbescherming flora en fauna (Wet Natuurbescherming). De minister heeft aangegeven dat het Rijk onze inzet daarvoor ondersteunt.

Woningbouwmonitor Verstedelijkingsalliantie

Na afloop van het BOL heeft wethouder Van Asten van de gemeente Den Haag (voorzitter Verstedelijkingsalliantie), samen met gedeputeerde Koning en wethouder Zeegers van Rotterdam, de Woningbouwmonitor 2023 van de Verstedelijkingsalliantie aangeboden aan de minister van VRO. De

Verstedelijkingsalliantie is een samenwerkingsverband van acht gemeenten, de provincie Zuid-Holland, de MRDH en het Rijk, die inzet in op de realisatie van 240.000 woningen tussen 2018 en 2040. Hiervan wordt een groot deel gerealiseerd in dertien woningbouwlocaties langs de Oude Lijn, conform eerdere afspraken die in 2019 in het Verstedelijkingsakkoord Zuidelijke Randstad zijn gemaakt. Van de 240.000 woningen zijn er tussen 2018 en 2023 40.000 gerealiseerd. De woningbouwmonitor is ter informatie bijgevoegd (bijlage 5).

BO MIRT en BO MIRT GVC

Bij het BO MIRT Zuidwest heeft de regiodelegatie haar zorgen geuit op zowel proces als inhoud. Voor meerdere agendapunten werd pas kort van tevoren de inzet van het Rijk duidelijk. Voor het agendapunt over de gewijzigde (rest)budgetten voor mitigerende maatregelen hebben we het voorstel de dag voor het BO MIRT ontvangen. Dit voorstel hield voor de regio een korting in van €66 miljoen en heeft invloed gehad op de inzet van de regiodelegatie in het bestuurlijk overleg.

Overzicht gemaakte afspraken

Voor een overzicht van alle gemaakte afspraken verwijzen we naar de MIRT-brief (bijlage 3) en de bijlage daarbij (bijlage 4). In die bijlage is ook een overzicht opgenomen van de afspraken die zijn gemaakt in het BO MIRT GVC.

BO MIRT GVC

In het BO MIRT GVC zijn afspraken gemaakt over het Uitvoeringsplan Realisatiepact Rotterdam en omgeving (ReaReo). Dit uitvoeringsplan maakt onderdeel uit van het Rijksprogramma Topcorridors. In het uitvoeringsplan werken het Ministerie van IenW, Provincie Zuid-Holland en het Havenbedrijf Rotterdam samen met het regionale bedrijfsleven en publieke partijen aan een programma van studies naar de haalbaarheid en het uitwerken van value cases van prioritaire projecten rondom hubvorming, digitalisering en modal shift. Het Uitvoeringsplan kent een significante inbreng vanuit het bedrijfsleven en lokale publieke partijen en er worden bestaande stimuleringsinstrumenten voor het versterken van de multimodaliteit, het verduurzamen van de transportketen en de digitalisering van het goederenvervoer maximaal benut. Onderdeel van het uitvoeringsplan zijn projecten als First en Last Mile via spoor, Fresh on Track als alternatief voor de weg tussen Valencia, Rotterdam en Oslo. Binnen de ruit van Rotterdam wordt gewerkt aan alternatieven voor de weg zoals een Zero Emissie (ZE) lijndienst over water om de ruit van Rotterdam te ontlasten. Komend jaar is vooral de inzet om te komen tot nieuwe investeringsvoorstellen richting BO MIRT 2025.

Het ministerie van IenW stelt een additionele bijdrage beschikbaar van maximaal € 2,5 miljoen (incl. btw). Het Havenbedrijf Rotterdam en de provincie Zuid-Holland dragen ieder maximaal € 2 miljoen (incl. btw) bij.

Provincie Zuid-Holland neemt komend jaar ook deel aan diverse werkgroepen op het vlak van digitalisering, truckparking, clean energyhubs en verslogistiek om te komen tot gezamenlijke oplossingen omdat logistiek niet eindigt bij de provinciegrenzen.

BO MIRT Zuidwest

In het BO MIRT zijn voor de regio goede afspraken gemaakt over de Harnaschknoop, de samenwerking Rijk-regio voor de A20 Nieuwerkerk aan de IJssel – Gouda (verbreding viaducten), de Bodegravenboog en de N57 Voorne Putten. Ook is een afspraak gemaakt over de verplaatsing van het spooreplacement IJsselmonde ten behoeve van de woningbouwlocatie Stadionpark (Rotterdam). En er is afgesproken om een interdepartementale verkenning te starten voor de ontsluitingsopgave van de woningbouwlocatie Cortelande (Zuidplas), hiervoor gaat binnenkort in opdracht van VRO en lenW een procesmanager aan de slag. Als sluitstuk van het BO MIRT is een Bestuursovereenkomst getekend over de Randstadrail/metronet, dit betreft een gezamenlijke investering van lenW en de MRDH van beide €275 miljoen, gericht op een verbetering en capaciteitsvergroting van de metro- en randstadrail op de lijnen C en E van RET, en lijnen 2, 3 en 4 van HTM.

In deze brief gaan we verder in op de twee belangrijkste bespreekpunten tijdens het BO MIRT Zuidwest: de korting op (rest)budgetten voor mitigerende maatregelen A4/A15 en de uitblijvende structurele financiering van het gezamenlijke Programma Zuid-Holland Bereikbaar.

Restbudgetten voor mitigerende maatregelen A4/A15

Het Rijk heeft eenzijdig besloten tot een korting van €66 miljoen in het maatregelenpakket van totaal €117 miljoen voor de A4 Haaglanden. En voor de A15 Papendrecht-Gorinchem heeft het Rijk besloten om het regionaal aanbod voor een aanvullend pakket af te wijzen. Namens de regio is benadrukt dat we er waarde aan hechten om wederzijds afspraken na te komen. En dat we elkaar aan de spelregels houden die we hebben gemaakt voor het MIRT en afspraken over bereikbaarheid. Rijk en regio hebben maanden gewerkt aan een samenhangend maatregelenpakket en daarover was verregaand ambtelijke overeenstemming bereikt.

De regio heeft benadrukt dat voor meerdere bereikbaarheidsprojecten in Zuid-Holland goede afspraken zijn gemaakt. De regio levert resultaten. Dat vorig jaar de kasschuif is gebruikt voor onderhoud is begrijpelijk: geld moet niet op de bank blijven staan. Maar dat geld moet wel weer terugkomen, zodat we de afgesproken projecten kunnen realiseren.

De minister van I&W heeft tijdens het gesprek aangegeven goede projecten tot uitvoering te willen brengen. Daarbij heeft hij aangegeven dat hij niet alle wensen kan honoreren. Vanuit de regio is daarop kenbaar gemaakt dat als er nu andere keuzes worden gemaakt dan eerder afgesproken, duidelijk moet zijn dat we daar géén overeenstemming over hebben. Onze wensen zijn niet zomaar wensen maar ook afspraken, en de realisatie daarvan is echt noodzakelijk. Daarbij is mobiliteit ook een belangrijke randvoorwaarde voor woningbouwprojecten.

Wens van de regio is om niet alle restbudgetten landelijk samen te voegen en te gaan herverdelen, maar de budgetten voor elk gepauzeerd project gelabeld te houden. Dit signaal van de regio is helder overgebracht. Het Rijk heeft benoemd dat de afoming van de projecten een besluit is van het kabinet, daar heeft de regio niet mee ingestemd. Het geld is nodig om effecten van het pauzeren van projecten te verminderen. De minister wil met ons de criteria bespreken over hoe het Rijk dat budget van circa € 290 miljoen gaat verdelen. Alle regio's kunnen voorstellen doen voor kleine maatregelen

die de doorstroming op het hoofdwegennet verbeteren. Definitieve besluiten zullen genomen worden in het voorjaar 2025.

Er komt nog een vervolgesprek over de effecten van de korting op het maatregelenpakket, voor de A4 en A15, waarbij we willen kijken of aanvullende middelen beschikbaar kunnen komen voor projecten die wel door kunnen gaan.

Wel gehonoreerd zijn € 35 miljoen voor de A4 Haaglanden-Harnaschknoop, voor verbetering van de verkeersdoorstroming. Daarnaast komt € 16 miljoen beschikbaar voor A4 Haaglanden-N14 en € 16 miljoen voor A15 Papendrecht- Gorinchem, voor de vermindering van knelpunten door bijvoorbeeld de aanpak van sluiptverkeer en het stimuleren van OV en fiets.

Zuid-Holland Bereikbaar

Zuid-Holland bereikbaar heeft voor het jaar 2025 een tekort van €1,4 miljoen en mist structurele, meerjarige financiering. Het Rijk financiert voor 2025 maximaal € 0,7 miljoen, onder de voorwaarde dat de bij Zuid-Holland Bereikbaar betrokken regionale partijen gezamenlijk eenzelfde bedrag bijdragen (50-50 regeling). De regionale partijen hebben aangegeven hiertoe bereid te zijn, als het Rijk ook meewerkt aan structurele afspraken voor Zuid-Holland Bereikbaar.

Vanuit de regio is in het BO MIRT benoemd dat het voor het Rijk om een relatief klein bedrag gaat. De oproep is gedaan om ook als Rijk te laten zien dat we dit samen doen en dat we te vertrouwen zijn in afspraken die we met elkaar maken. Afgesproken is dat we ernaar streven om in het eerste kwartaal van 2025 tot een voorstel voor een meerjarige financiering voor 2026-2030, vooruitlopend op de Voorjaarsnota 2025.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
plv. secretaris,

voorzitter,

ir. J.C. van Ginkel MCM

mr. A.W. Kolff

Bijlagen

1. Kamerbrief Uitkomsten Bestuurlijke Overleggen Leefomgeving 2024
2. Afsprakenlijst Bestuurlijke Overleggen Leefomgeving - 6 en 7 november 2024
3. MIRT-brief najaar 2024
4. Afsprakenlijst Bestuurlijke Overleggen MIRT - 6 en 7 november 2024
5. Woningbouwmonitor Verstedelijkingsalliantie 2023